

is van de
ing, welke
van het
is, wordt
ds, krach-
t „wezen“
mblik, dat
popte kind,
er zich in
logeet van

kan wat de

te beschou-
in de we-
noot zegt,
lmte laat
or het
en.

et toekom-
aannemst,
corres-
sacra-
ok.

eadvies is
de vervan-
ans het
oet oog

„vrijmacht
e wezenlijk
strik, kan
vraag op:
n van het
in het sa-
ijn verbon-
an die kin-
subjectieve
chenkt.

ort tot het
dan wordt
„wezen“ ge-
sacrament.
met allerlei
ebben voor
an de klem
oelijk kun-
ur, wat God
e handeling
ven „waar-
kende zaak,
heiden wor-

reformeerde
sacrament
Hij schenkt
te des ver-
er van het
neemt wel
e kende

wordt dit in
ler mooi en
ezegd:
menten
n te za-
len zij noch-
iet ont-
wel het Sa-
hij ontvangt
lk als Judas
t Sacrament
oor datzelfde
alleen mee-

dubbele be-
e goddelooze
emenis, zegt
nt de betee-

id nogal eens
leze, hoe Van

e de Synode-
en beroep op
angt wel het
vangt niet de
waar de waar-
al zijn gaven
ken zin meer
lvijn in zijn
gd, welk ver-
welke vaste
n worden, die
ikt worden?“

en Gods in de
ij ze wat hen
toch bewerken
natuurder
(quin sua vis

ijken uit Cal-
cordie. Hij
Doop niet tot
ludeert: „Men-
i, zouden toch
rden beweren,
druktout voor
ken vullen zin
grond van het
21/22.

kende zaak aangeboden, geschonken.

Het is juist tot zijn verdooemenis, dat hij dat volle sacrament met de betekende zaak, heeft ontvangen, maar tegelijk kan de belijdenis zeggen, dat hij niet de waarheid van het sacrament ontvangt. Dan ziet het op het subjectief toe-eigenen. In ongelooft scheurt hij beide, het teken en de betekende zaak uiteen.

Dat hier sprake is van een tweërlei ont-
vanging, blijkt ten overvloede uit den Franschen text van de belijdenis.²⁶⁾

Dit is de vraag: is het „wezen“ van het sacrament bij den kinderdoop reeds aanwezig of komt dat pas later? Komt dat pas tot stand, als God in zijn vrij-macht de subjectieve pool van de correlatie, het ge-loof schenkt? Als men volhoudt, dat tot het „wezen“ van het sacrament de correlatie behoort, is er geen andere uitweg.

Ook het terugvallen op de instelling Gods baat niet. Zeker, de HEERE heeft de besnijdenis ingesteld en we kunnen op goede gronden daaruit besluiten tot den kinderdoop. We kunnen voorts voor deze analogie steun zoeken in Coloss. 2. Maar tenslotte ligt de kracht van onze verdediging in de zinnelijkheid van den kinderdoop zelf.

Daarop attendeert b.v. de Catechismus in Zondag 27. De Catechismus zoekt niet allereerst zijn kracht in de instelling Gods! De kinderdoop rust maar niet op enkele losse Schriftgegevens. Maar hij rust op heel het spreken van de Schrift aangaande het verbond en aangaande het sacrament. We kunnen op wettige wijze tot den kinderdoop concludeeren vanuit alles wat beleden is in de vorige Zondagen, aangaan-de het sacrament, en den doop in het bijzonder.

Maar ook hier ligt één van de zwakke punten van het betoog van den auteur. Juist inzake de zoo uiterst gewichtige kwestie van verband en verbonds-beloofte blijft hij in het vage hangen.

R. H. BREMMER.

²⁶⁾ In den Franschen text staat het zoo:

„Le meschant prend bien le Sacrement à sa condam-nation; mais il ne reçoit pas la Vérité du Sacrement: comme Judas et Simon le Magicien recevoient bien tous deux le Sacrement; mais non pas Christ qui est signifié par icelui: ce qui est seulement communiqué aux fideles.“

Men zegge nu niet, dat dus alleen de „meschant“ het Sacrament „prend“, maar de geloovige de waarheid van het sac. „reçoit“. Want in denzelfden zin wordt ook van Judas en Simon Magus gezegd, dat ze het Sacrament „recevoient“. Toch is de fijne nuanceering tusschen „prend“ en „reçoit“ opmerkenwaardig.

Amice frater.

Het citaat neemt, naar wij ervaren, in den reforma-tie-strijd een groote plaats in. En thans dient het weer ten strijdwapen in het debat omtrent den eisch voor ons politiek gedrag.

Het kan niet kwaad zijn, als wij eens met elkander over dat citeeren wat praten.

Men kan, zegt prof. Is. van Dijk, die gaarne citeer-de, zulks doen uit allerlei oorzaak of beweegreden.

Men kan het doen uit ijdelheid, zooals zelfs dien grooten man werd verweten. Men zou dan zijn bele-zenheid willen vertoonen.

Maar hij merkte op: belezenheid is in onze dagen, nu een ieder belezen is, geen bijzonderheid meer. Hij had er bij kunnen voegen, dat niets gemakkelijker kan vallen, dan zich die merkwaardigheid aan te me-ten. Het is een koud kunstje, want er zijn dikke boe-ken te over met duizenden citaten van alle mogelijke schrijvers en uit alle eeuw, en men kan er maar 'n greep uit doen, om een reputatie van belezenheid te vesti-
gen of te versterken. Wat heeft een mensch daar aan?

Men kan citeeren uit gemakzucht, uit luiheid.

Men kan zich eens anders woorden toeëigenen, dan liefst zonder aanhalingsteekens, gedachtig aan 't beken-de woord: je prends mon bien où je le trouve. Ik neem mijn goed, waar ik het vind.

Eigenlijk behoorde men dan de woorden: „mon bien“, mijn goed, te vervangen door: „son bien“, zijn goed.

Maar zei Vondel het niet: zoo leert men, behendig-lijk stelend, een ieder het zijne te laten?

Men kan citeeren uit noodzaak, als men een ander wil laten spreken, maar men moet het dan eerlijk doen natuurlijk.

Men kan citeeren uit taalliefde, uit eerbied.

Maar wij zijn dan nog niet toe aan den citatenstrijd, die weer van tweërlei aard kan zijn.

Wij hebben het in den kerkstrijd geleerd en leeren het nog elken dag, dat er van die geleerden zijn, die met citaten uit Calvijn en Voetius en andere vaders de vrijmaking willen bestrijden.

Op dit citeeren is dan van toepassing wat iemand eens uitdrukte: men heeft behoefte aan een auto-riteit voor zijn waarheid, meer dan aan waarheid voor zijn autoriteit.

Het is prof. Den Hartogh zelfs gelukt mannen der Afscheiding of die der Christelijke-gereformeerde kerken vóór 1892 te verkleeden tot trouwe discipelen van Kuyper en der synoden van '42 e.v.

Dit pogen deed mij meer dan eens denken aan het „citeeren“ van dien slager, die er zich op beroemde een fijn carbonaadje te kunnen snijden uit een var-kenskop. Het varken protesteerde niet en de klan-ten sliktten alles. Men kan mij in deze vergelijking geen overdreven eerbied verwijten voor de geciteerden, maar het varken deed immers in den strijd tegen de jongste reformatie wel zelfs zeer ondeugenden dienst en dat tegenover een nog levenden auteur?

Maar het citaat dient ook nog voor iets anders.

Men kan dan trachten iemand in strijd te brengen met hem zelf. Men haalt uit hetgeen hij voorheen schreef aan, en zet dan een nieuwen zin daartegen-over, en zegt: hoe heb ik het nu?

Hoe is die man veranderd, en hoezeer verloochent hij zijn goed verleden, hoe onvast is hij, en hoe we-nig vertrouwen verdient zijn woord!

Dit citeeren geschiedt dan om iemand af te maken. Hem het vertrouwen, dat hij in den eigen kring heeft, te ontrooven. Het citaat is dan een poging hem bui-ten het gevecht te zetten.

Dit nu is een zeer bekend wapen in den politieken en kerkelijken strijd.

Wie herinnert zich niet, hoe men, toen dr Kuyper optrad als minister en met zijn wetsvoorstellen kwam, hem bestookte met allerlei citaat uit zijn vele ge-schriften.

Hij wees toen met een kort woord dat citeeren af. „Oude plunje“, zeide hij. Maar hoe heeft men hem toen weer vervolgd met die gevlengelde opmerking.

Op een Engelsche verkiezingsmeeting wierp iemand uit de vergadering Lloyd George tegen: hij heeft zijn jasje gekeerd.

Het is waar, repliceerde die politicus toen, want ik zag, dat ik het verkeerd aangetrokken had.

Ja, die Lloyd George verstond de kunst zulke aan-vallen geestig af te slaan. In den strijd om het vrou-wenkiesrecht riep een der suffragettes: als ik uw vrouw was, gaf ik u vergif, waarop Lloyd George ant-woorde: mevrouw, als u mijn vrouw was nam ik het ook.

Maar goed — men wil iemand dan schaakmat zet-ten, door hem in tegenspraak te brengen met zichzelf.

Toen men dit hier in Groningen eens met prof. Ba-vinck probeerde, zeide deze: het is waar, mijnheer, een onveranderlijk mensch is een onverbeterlijk mensch.

Wat wil men echter met zulk doen argumenteeren?

Vooreerst is het weer een klein kunstje om, als iemand veel heeft geschreven, heel een lang leven, uit zijn werken en artikelen allerlei citaten op te diepen, die schijnbaar of werkelijk in strijd zijn met wat hij later zegt.

Men kan valsch citeeren. Rukken een citaat uit zijn verband, uit de omgeving, waarin het voorkomt; ver-geten de omstandigheid in rekening te brengen onder welke men schreef, en tegen welk kwaad men zich richtte enz.

Het is bekend, hoe dit citeeren op den Bijbel is toe-gepast om de onbetrouwbaarheid der Schrift te bewijzen.

Men neemt dan twee uitspraken der Schrift, die lijn-recht tegenover elkander staan. Mij werd eens voor de voeten geworpen zulke tegenspraak in twee vlak op elkander volgende teksten uit het Spreukenboek.

Daar staat: Spr. 26 : 4: antwoord den zot naar zijn dwaasheid niet; en in Spr. 26 : 5: antwoord den zot naar zijn dwaasheid.

Maar zelfs een ongeloofige in dat gezelschap riep uit: onzin man, want beide is toch waar. Antwoord den zot niet even dwaas, als hij zelf is, en antwoord den zot, naardat hij verdient.

Zelfs die man had het nauwkeurig lezen van die twee teksten en de toelichting der kanteekenaars niet noodig, om den zot in ons gezelschap te antwoorden naar zijn dwaasheid.

Wie citeeren wil, moet het nauwkeurig doen, het ci-taat zien in het verband, waarin het voorkomt, en-verstaan, dat elk zeggen, zooals prof. Schilder dat wel uitdrukt, is g e d a t e e r d.

Wij mogen citeeren. Laat het ons, wat de Schrift aangaat, niet leeren van den Satan, maar van onzen Heere Jexus Christus en zijn apostelen.

Wij mogen en moeten ook schrijvers citeeren, als wij hun woord van waarde achten, of als wij hen willen laten zeggen, wat zij werkelijk schreven. Citeeren is een zeer verantwoordelijk werk.

De citatenleugen is erger nog dan de leugen der sta-tistiek.

Het citeeren kan in vivisectie ontaarden. En hoe on-waardig wordt het dan.

Maar het geval is zeer goed denkbaar, dat men waar-achtig citeert, en met zijn citaat dit bereikt, dat men iemand in tegenspraak brengt met zichzelf, zichzelf van vroeger dan.

Hij zegt dan vandaag iets anders, dan toen hij het gisteren deed. Maar wat bereikt men daarmee?

Zijn alleen die schrijvers te vertrouwen, die altijd een en hetzelfde zeggen, wier werken zijn als een vol-komen effen vlak, waarboven geen enkele oneffenheid uitsteekt?

Geldt alleen die man voor te vertrouwen, die in heel zijn leven in geen enkel opzicht toeneemt in ken-nis, inzicht vooral in de Schrift en wat zij ons zegt?

Is hij aan al wat hij ooit in eenig stadium van zijn leven heeft gezegd, zonder dat men rekent met ge-legenheden en omstandigheden, zóó gebonden, dat hij zichzelf en anderen met een Pilatus-allure moet kun-nen zeggen: wat ik geschreven heb, dat heb ik ge-schreven?

Is zijn eerste zorg, dat hij nimmer kan worden ver-volgd met hetgeen hij eens zei of schreef, opdat hij zich toch zelf kan handhaven als een man, die nooit ver-anderde?

Wat wil men dan toch van een mensch? Wil men dat hij versteent, altoos hetzelfde verhaalt, wat hij eens vertelde, vast gaat zitten in de eene of andere uit-drukking of in de eene of andere dwaling, vergissing, verkeerd inzicht, ongezonde fantasie? Ik meende, dat men zoo'n man soms gaat opaluiten in een krankzin-nigen-gesticht.

Bovendien: is de toetssteen voor hetgeen wij schrij-ven of spreken ons eigen woord van voorheen?

Hoe armzalig en ellendig zou dat zijn voor ons men-schen, die soms zoo kortzichtig, zoo ongemotiveerd, zoo ongefundamenteerd ons uitlaten? Moet onze goe-de trouw en betrouwbaarheid worden bewezen uit het feit, dat wij nimmer bereid waren onze meening, op-vatting te herzien?

Dat wij onvatbaar bleken voor beter inzicht?

Moet men aannemen, dat zelfs een reformatie, als de Heere onze God ons thans weer schonk, een weer dicht gaan leven bij de Schrift, een toenemen in waar-achtige kennis van de belijdenis der vaders, maar bovenal van datgene, wat de Heere ons waarlijk zegt in Zijn Woord ons onbewogen moet laten, ons niets mag leeren, alleen maar opdat men niet zal zeggen: o, gij zijt veranderd?

Wie zou zulke dwaasheid voor zijn rekening dur-ven nemen?

Er is maar één toetssteen voor ons zeggen en schrij-ven.

En dat is het Woord van onzen God.

Toon iemand aan, dat hij het voorheen goed zag en nu verkeerd op grond van de Schrift; doe hem zien, dat hij voorheen dwaalde en nu tot bekeering kwam te dien opzichte, maar altijd met het Woord des Heeren vóór U en vóór hem, dat zal toch wel de weg zijn, dien de Koning der kerk ons wijst en wil, dat wij dien zullen bewandelen.

Citeeren is noodzakelijk. Citeeren is een zeer ver-antwoordelijk werk.

Men kan tot een auteur gaan, om grond te vinden voor zijn eigen meening en dan vindt men altijd wel iets. Men moet, wil men iemand bestrijden met cita-ten of van een ander of van hem zelf, dat eerlijk doen, zóó, dat men zijn woord niet verknoot of naar zich toetrekt of uit het verband ruikt. Men moet iemand willen doen zien zooals hij werkelijk was en is. Dat eischt goede trouw.

En daarom is veel citatenspel zeer onvruchtbaar.

Voor al als het citaat dient om zichzelf te helpen, als men wilgeert den eisch te zien, dien het Woord Gods ons stelt.

Ons citeeren moet getuigen zijn voor de waarheid. En niet dan de waarheid. En de waarheid kan won-den, zeer zeker, maar dit wonden kan heilzaam zijn, als het een Gode gehoorzaam werk is.

En het eindoordeel is ook hier aan den Kenner der harten, die ons van elk woord rekenschap zal afeischen.

En dan bidt toch elk kind des Heeren, dat veel schreef en getuigde, ook al is het zich bewust, dat het steeds daarin den Heere wilde dienen: vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onzen schuldenaren.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegeneegen
MARNIX.

„Trouw“ en het Congres.

De E. Th. v. d. Born schrijft in „Ons Kerkblad“:

Was „TROUW“ trouw?

In het dagblad „Trouw“ stond Zaterdag 3 April LL een kort verslag van het te Amersfoort gehouden „Con-gres van Gereformeerden“. Dit verslag kwam van één der redacteurs van het Dagblad.

Maar die dit verslag gelezen heeft, krijgt evenwel geen trouw beeld van „Trouw“ van wat er is geschied.

Het gaat mij niet over de vraag of de gehouden onder-werpen met de daaraan verbonden discussies trouw zijn weergegeven. Iedereen weet hoe moeilijk dat is. En iedereen, die een rede of refereat van zichzelf zag „ver-slagen“, was zelf menigmaal verslagen van de wijze, waarop dat geschiedde.

Het gaat mij over de vraag, of datgene, wat het Con-gres (in zijn overgrote meerderheid) bewoog tot het aanvaarden en tot het publiceren van de twaalf conclusies trouw is weergegeven. Want daar komt het op aan.

Nu is in de aangenomen conclusies zeer duidelijk ge-zegd wat ons principieel bezwaart (zie conclusies 3 en 4), en ook is duidelijk gezegd, wat ons, wat de samen-werking betreft, ethisch bezwaart (zie conclusies 5—7). En tevens is op het Congres nadrukkelijk betoogd, dat het ons moet gaan om via de A.R.-partij — want dat is toch haar roeping — weer een poort te openen voor het Woord Gods tot ons ganse Nederlandse volk in deze tijd van ontzaglijke crisis (zie conclusie 1). Van-daar ook, dat de vraag onder de ogen is gezet of dit stuk van conceptie „werelds“ was of uiting van „ge-loofgehoorzaamheid“. Wat begeren wij? Wat gaan wij doen?

Wij begeren, zo is toen gezegd, niets anders dan het Woord Gods in de A.R.-partij te spreken, opdat wij als partij weer het Woord Gods spreken tot de ganse natie. En wij gaan nu, zo is daarna gezegd, tot hen, die van Gods wege onze naasten zijn (in casu het Centraal